

Wyrok z dnia 19 marca 1997 r.
II UKN 38/97

W sprawie o przyznanie emerytury z uwzględnieniem okresów zatrudnienia za granicą na podstawie art. 2 ust. 2 pkt 1 lit. e ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450 ze zm.) do sądu należy wyjaśnienie, czy zachodzą określone w ustawie o obywatelstwie polskim warunki uznania wnioskodawcy za repatrianta.

Przewodniczący SSN: Andrzej Kijowski, Sędziowie SN: Jerzy Kuźniar (sprawozdawca), Maria Mańkowska.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 19 marca 1997 r. sprawy z wniosku Alicji K. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w O. o emeryturę, na skutek kasacji pozwanego od wyroku Sądu Apelacyjnego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie z dnia 6 listopada 1996 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Wnioskodawczyni Alicja K., urodzona 15 lutego 1935 r., pobierająca od grudnia 1994 r. rentę inwalidzką według III grupy, złożyła w czerwcu 1996 r. wniosek o przyznanie emerytury. Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w O. decyzją z dnia 4 lipca 1996 r. odmówił jej prawa do tego świadczenia uznając, że udowodniła jedynie 5 lat 9 miesięcy i 8 dni okresów składkowych. Organ rentowy nie zaliczył do okresów składkowych okresu zatrudnienia w ZSRR, wobec nieudowodnienia przez wnioskodawczynię, że przyjechała do Polski w ramach repatriacji.

Rozpoznając sprawę na skutek jej odwołania, Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Olsztynie wyrokiem z dnia 17 sierpnia 1996 r. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał Alicji K. prawo do emerytury od marca 1996 r. po zaliczeniu do okresu zatrudnienia pracy w ZSRR od 1 kwietnia 1952 r. do 10 lipca 1975 r. Sąd ten przyjął, że wnioskodawczyni może być uznana za repatriantkę w myśl art. 2 ust. 2 pkt 1e ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450 ze zm.), co pozwala na zaliczenie zatrudnienia za granicą do okresów składkowych.

Apelację organu rentowego oddalił Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie wyrokiem z dnia 6 listopada 1996 r. [...] podzielając ustalenia Sądu pierwszej instancji. Zdaniem Sądu Apelacyjnego wnioskodawczyni spełniła przesłanki do uznania jej za repatrianta, określone w art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 15 lutego 1962 r. o obywatelstwie polskim (Dz. U. Nr 10, poz. 49 ze zm.), co trafnie uznał Sąd Wojewódzki i dlatego istnieje podstawa do zaliczenia jej okresów zatrudnienia za granicą do okresów składkowych w myśl art. 2 ust. 1 pkt 1e ustawy o rewaloryzacji emerytur i rent. Nie są zasadne podniesione w apelacji zarzuty o braku właściwości sądu pracy i ubezpieczeń społecznych do stwierdzenia statusu wnioskodawczyni jako repatrianta. Przedmiotem postępowania w sprawie było bowiem prawo wnioskodawczyni do emerytury, które zostało ustalone po stwierdzeniu, że spełnia ona przesłanki określone w art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 15 lutego 1962 r. i może być uznana za repatrianta.

Powyższy wyrok zaskarżył kasacją organ rentowy i zarzucając naruszenie prawa materialnego, to jest art. 2 ust. 2 pkt 1 lit. e ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent...oraz art. 325 KPC, wniósł o jego zmianę i "orzeczenie, że w sentencji wyroku w postępowaniu przed sądem pracy i ubezpieczeń społecznych ... powinno znaleźć się rozstrzygnięcie sądu dotyczące uznania powódki za repatrianta..."

Organ rentowy nie kwestionował faktu zatrudnienia wnioskodawczyni w b. ZSRR w okresie od 1 kwietnia 1952 r. do 10 lipca 1975 r., ale jej status jako repatrianta, więc ta ostatnia okoliczność powinna być wprost stwierdzona w sentencji wyroku.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

[...] Wbrew wywodom skargi, nie zachodzi w sprawie naruszenie przepisu art. 2 ust. 2 pkt 1 lit. e ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, co czyni kasację nieuzasadnioną. Przepis ten przy ustalaniu prawa i wysokości świadczenia uwzględnia jako okresy składkowe, te okresy zatrudnienia za granicą osób po ukończeniu 15 lat życia, które w okresie zatrudnienia nie były obywatelami polskimi, jeżeli powróciły do kraju po 22 lipca 1944 r. i zostały uznane za repatriantów. Zgodę na osiedlenie się w Polsce wnioskodawczyni otrzymała w dniu 14 sierpnia 1974 r. od uprawnionego organu, to jest Konsula Generalnego w Mińsku. Po otrzymaniu zwolnienia z obywatelstwa ZSRR, nabyła obywatelstwo polskie w dniu 14 stycznia 1994 r., wobec zamieszkiwania w Polsce co najmniej 5 lat. Podstawą prawną powołaną w decyzji był przepis art. 9 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 15 lutego 1962 r. o obywatelstwie polskim (Dz. U. Nr 10, poz. 49 ze zm.). Okoliczność ta jednak nie oznacza jeszcze, że Alicja K. nie miała statusu repatrianta. Określenie kto jest repatriantem zawiera art. 12 ust. 2 ustawy o obywatelstwie, stanowiąc, że: "...repatriantem jest cudzoziemiec narodowości lub pochodzenia polskiego, który przybył do Polski z zamiarem osiedlenia się na stałe, uzyskując na to zezwolenie właściwego organu polskiego". Osoby przybywające do Polski jako repatrianci nabywają obywatelstwo polskie z mocy prawa (art. 12 ust. 1 ustawy o obywatelstwie). W wyroku z dnia 18 listopada 1994 r., II URN 46/94 (OSNAPiUS 1995 nr 7 poz. 91) Sąd Najwyższy stwierdził, że "przepis art. 12 ust. 1 ustawy (...) o obywatelstwie polskim nie uzależnia nabycia obywatelstwa polskiego z mocy prawa od przybycia osoby zainteresowanej do Polski jedynie w ramach umowy międzynarodowej, czy zorganizowanej akcji przesiedleńczej. Każdy cudzoziemiec narodowości lub pochodzenia polskiego, który przybył do Polski z zamiarem osiedlenia się na stałe i uzyskał na takie osiedlenie zezwolenie organu polskiego, jest repatriantem w rozumieniu art. 12 wyżej wymienionej ustawy i z mocy prawa nabywa polskie obywatelstwo".

W okolicznościach sprawy, dla zaliczenia okresu zatrudnienia wnioskodawczyni w latach 1952-1975 w byłym ZSRR, konieczne było "uznanie jej za repatrianta", w tym przesądzenie, czy sąd pracy i ubezpieczeń społecznych może o takim uznaniu orzec, rozpoznając odwołanie od decyzji organu rentowego. W uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 26 stycznia 1994 r., II UZP 12/93 (OSNCP 1994 z. 7-8 poz. 141) Sąd Najwyższy wskazał, że "do zakresu działania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych... nie należy ocena, czy osoba zainteresowana jest repatriantem", a w uzasadnieniu wyraził pogląd, że organem takim jest wojewoda, jako organ administracji rządowej pierwszej instancji. Pogląd ten został podzielony w uchwale Trybunału Konstytucyjnego z dnia 21 czerwca 1995 r., W 16/94 - OTK 1994 poz. 24, według której "każdy organ administracji państwowej, a w tym wojewoda jest zobowiązany na podstawie art. 218 § 1 KPA do wydania zaświadczenia stanowiącego potwierdzenie faktu przybycia danej osoby do Polski w okolicznościach mających znaczenie dla uznania jej jako repatrianta lub dziecko repatrianta w rozumieniu właściwych przepisów, jeżeli fakty te wynikają z prowadzonej przez ten organ ewidencji,

rejestr lub z innych danych znajdujących się w jego posiadaniu". Uzasadnia to - zdaniem Trybunału - art. 218 KPA, który nakłada na wojewodę obowiązek wydania zaświadczenia potwierdzającego fakty lub stan prawny, wynikające z prowadzonej przez ten organ ewidencji. Zaświadczenie nie stwarza faktu prawnego, ale go dokumentuje i jako takie jest środkiem dowodowym należącym do czynności faktycznych, nie mających cech aktu administracyjnego.

Fakt, że organy rentowe nie są powołane do oceny statusu danej osoby jako repatrianta, wynika także z pewnych ograniczeń dowodowych przyjętych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz. U. Nr 10, poz. 49 ze zm.). Ograniczenia te nie obowiązują jednak w postępowaniu sądowym. W postępowaniu przed sądem pracy i ubezpieczeń społecznych sąd ocenia na zasadzie swobodnej oceny dowodów (art. 233 KPC) wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania. W ocenie tej mieści się również stwierdzenie faktu, że dana osoba przybyła do Polski w okolicznościach, które mają znaczenie dla uznania jej za repatrianta w rozumieniu art. 2 ust. 2 pkt 1 lit. e ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent. Na stanowisku takim stanął Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Olsztynie oraz Sąd Apelacyjny w Warszawie, zaliczając wnioskodawczyni do okresów składkowych zatrudnienia w ZSRR, po przesądzeniu jej statusu jako repatrianta, co nie narusza - wbrew zarzutom kasacji - art. 2 ust. 2 pkt 1 lit. e cytowanej wyżej ustawy.

Nie zachodzi również naruszenie przepisu art. 325 KPC, który określając konieczne elementy sentencji wyroku, wymienia oznaczenie przedmiotu sprawy oraz rozstrzygnięcie sądu o żądaniach stron. Przedmiotem sprawy było przyznanie wnioskodawczyni emerytury, a rozstrzygając tę sprawę, Sąd Wojewódzki przyznał to prawo od marca 1996 r. zaliczając do okresu zatrudnienia pracę w ZSRR, co czyni sentencję kompletną i nadającą się do wykonania.

Skoro więc kasacja nie ma usprawiedliwionych podstaw, należało orzec o jej oddaleniu po myśli art. 393¹² KPC.

=====